

پکن استراتژی‌اش در رابطه با پرونده‌ی هسته‌ای ایران را می‌سنجد

یکشنبه ۲۳ اسفند ۱۳۸۸ - ۱۴ مارس ۲۰۱۰
لوموند 8 مارس 2010

چین در سازمان ملل در رابطه با پرونده‌ی هسته‌ای ایران، به کدام سو جهت‌گیری خواهد کرد؟ دولت اوپاما بعد از یک سال سیاست «دراز کردن دست یاری» به سوی تهران، موضع سخت‌تری برگزیده. ایالات متحده شروع به توزیع طرح قطعنامه‌ی حاوی مجازات‌های جدید علیه جمهوری اسلامی کرده است. آخرین این قطعنامه‌ها مربوط به مارس 2008 بود.

چین مانع این پروژه است. جمهوری خلق [چین] تنها عضو دائمی شورای امنیت است که با طرح مجازات‌های جدید مخالفت می‌کند. روز 7 مارس یانگ جیشی وزیر امور خارجه‌ی چین گفت: «فشار و تحریم قادر به حل ریشه‌ای این مسئله نیست».

اما نشانه‌های دیگری هم [از چین] صادر شده‌اند، نشانه‌هایی که می‌تواند گویای نوعی نرمش باشد. پس از دیدار اخیر معاون وزیر خارجه‌ی آمریکا، جیمز اشتاین‌برگ از پکن، چین ابراز تمایلش نسبت به اینکه امیدوار است مسئله‌ی ایران از راه‌های دیپلماتیک حل و فصل شود را پس گرفت و از تهران خواست تا با آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای (AIEA) همکاری بیشتری داشته باشد، تا موجب «برطرف شدن شک و تردیدها» در رابطه با برنامه‌ی هسته‌ای اش شود. آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای در آخرین گزارش خود در رابطه با ایران، به طرح این فرضیه پرداخت که این کشور این روزها سرگرم کار بر روی یک کلاهک هسته‌ای است.

استراتژی چین مشتمل بر اجزای مختلفی است: به تاخیر انداختن حداکثر تحریم‌ها، در حین اینکه در صورت لزوم برای اجتناب از انزوای دیپلماتیک به این تحریم‌ها رای خواهد داد، و این امر پس از تلاش برای کم کردن تاثیر آن صورت خواهد گرفت.

در چنین شرایطی یک رای‌گیری سریع در سازمان ملل غیرعملی است. وزیر خارجه‌ی آمریکا، هیلاری کلینتون گفت که امیدوار است «طی ماه‌های آینده» صورت پذیرد. تاریخ این امر می‌تواند پس از کنفرانس آزمایش پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای (TNP) در

ماه می باشد.

به ممانعت چین می‌بایست امتناع برزیل را نیز افزود، کشوری که خانم کلینتون طی سفر هفته‌ای پیش خود به برازیلیا قادر نشد در رابطه با مجازات‌ها آنها را با خود همراه کند. رفتار چینی‌ها، به قول برخی، به نوعی همچون مشوقی برای کشورهای که اصراری برای سخت کردن لحن‌شان نسبت به تهران ندارند، عمل می‌کند.

در رابطه با پرونده‌ای هسته‌ای ایران، چین میان منافع، برخی مواقع متضاد در حال نوسان است. چین در لحظه می‌بایست به اهمیت روابطش با رژیم ملاحا به مثابه قطعه‌ای مرکزی برای ورود به صفحه‌ای شطرنج خاورمیانه، و همینطور اولویت گفتگوهایش با ایالات متحده بپردازد. روابطی که با توجه به مسئله‌ای تایوان و دیدار میان باراک اوباما و دلایی لاما به دست‌انداز افتاده.

چین بطور سنتی مخالف تحریم و مجازات است و به سیاست «عدم دخالت» اولویت می‌دهد. از اصل منع گسترش [سلاح‌های هسته‌ای] دفاع می‌کند، اما در رابطه با مورد ایران، از موضعی دفاع می‌کند که هیچ نشانه‌ای دایر بر تمایل به دستیابی به بمب هسته‌ای [از جانب ایران] مشهود نیست، و توانایی دستیابی به آن در کوتاه مدت نیز [برای ایران] وجود ندارد. به این طریق از نظر آنها این بسیج بین‌المللی دلیل موجهی ندارد.

به رغم این، دیپلمات‌های غربی معتقدند که پکن، که در سه دفعه‌ای پیشین در فاصله‌ای سال‌های 2006 تا 2008 در تحریم‌های محدود علیه تهران شرکت کرده، از حق وتوی خود برای ممانعت از یک قطعنامه استفاده نخواهد کرد. بخصوص از زمانی که روسیه نیز اعلام کرده که آماده‌ای پیوستن به چنین قطعنامه‌ای است. چین می‌تواند از رای دادن خودداری کند. البته می‌بایست زبان دیپلماتیک ویژه‌ای این امر را هم برای متحد ایرانی‌ش، با توجه به اهمیت روابطش با آنها بیابد.

ایران، بعد از عربستان سعودی و آنگولا سومین تامین کننده‌ای نفت چین است. کمپانی‌های نفتی چینی طی 5 سال گذشته 120 میلیارد دلار در ایران سرمایه‌گذاری کرده اند. در سال 2009 دو کشور دو قرارداد مهم برای توسعه‌ای دو میدان نفتی پارس و آزادگان به امضا رساندند. و از آنجا که ایران توانایی کافی برای پالایش مواد نفتی در اختیار ندارد، بنا به اطلاعات ارائه شده توسط فایننشال تایمز، چینی‌ها روزانه میان 30000 تا 40000 بشکه نفت تصفیه شده به ایران تحویل می‌دهند. طی سال‌های اخیر چین از غیبت شرکت‌های غربی که در پی تحریم و فشارهای امریکا، قادر به کار با ایران نبودند، سود برده است.

نزدیکی‌های جغرافیایی و فرهنگی ایران با ایالتِ چینی گزینجیانگ، منطقه‌ای درگیر در تمایلاتِ «جدایی‌طلبانه»ی جمعیتِ مسلمانِ اویغور، پکن را ناچار می‌کند که از حسنِ نیتِ تهران یقین حاصل کند.

مرکز تحلیلیِ گروهِ بحران، در گزارشی دقیق و به تفصیل در رابطه با بازیِ چینی‌ها در مقابلِ [مسئله‌ای] هسته‌ای ایران معتقد است «تداوم راه‌های دیپلماتیک حرکاتِ تنبیهی را به تاخیر می‌اندازد و پکن را قادر می‌سازد که با استفاده از همه‌ی ظرفیت‌هایش از چانه‌زنی با ایران و کشورهای غربی حداکثر بهره‌برداری را بکند». مقامات رسمی همچنین اشاره کرده‌اند که تداوم فروش سلاح امریکایی به تایوان مانعی برای همکاری و همیاریِ چینی‌ها «در رابطه با پرونده‌های مهم بین‌المللی» است.

با وجود این، سارا رین متخصص انگلیسیِ امور چین معتقد است «قطعنامه‌ای معتدل از جانبِ شورای امنیت چین را قادر می‌سازد که در رابطه با امریکا و اروپا، یعنی شرکای تجاری اصلی‌اش سربلند بماند. اما این که این تحریم‌ها روی منافع آنها حداقل اثرات را داشته باشد، در اولویتِ کامل است».

به همین دلیل هم هست که ایالات متحده از عربستان سعودی خواسته که به چین تضمین بدهد که با افزایش فروش نفت به چین جای خالی احتمالی ایران را پر خواهد کرد. در صورتِ مسابقه‌ی تسلیحاتی و عدم ثبات در منطقه‌ی خلیج [فارس] هیچ بُردی نصیب پکن نخواهد شد، اینها پدیده‌هایی‌اند که در صورتی که توقفی بر تحرکاتِ ایران گذاشته نشود، در منطقه غیرقابلِ اجتناب خواهند بود.
برگردان: سیامند